

Norsk kulturråd
Grev Wedels plass 1

0151 OSLO

Deres ref.:
2002/00025 AA 82

Vår ref.:
TB-02-B-106

Dato:
14. oktober 2002

UTREDNINGEN OM POPULÆRMUSIKKEN – HØRING

Vi viser til Norsk kulturråds brev av 3.9.2002 og til rapporten Populærmusikken i Kulturpolitikken.

Musikernes fellesorganisasjon vil innledningsvis gratulere Norsk kulturråd med det arbeidet som her foreligger. Selv om forskerne har hatt svært begrenset tid til rådighet, og enkelte temaer dermed er blitt behandlet etter stikkprøvemethoden, tegner rapporten etter vårt syn et tydelig bilde av sentrale utfordringer som både populærmusikkfeltets aktører og myndighetene idag står overfor.

MFO vil samtidig uttrykke glede over at denne store og mangslunge musikalske sjangeren nå endelig er offisielt akseptert som kunstnerisk uttrykksform – også i Norge.

Selv om rapportens ulike kapitler taler tildels svært godt for seg selv, vil MFO gjerne på noen områder utdype det bildet som rapporten tegner.

Forholdet mellom kunst og marked

Under lanseringen 18. september understreket redaktør Jostein Gripsrud at kvalitetsbegrepet må stå sentralt når populærmusikken finner sin plass i kulturpolitikken. Det skulle også bare mangle. Imidlertid må dette nødvendigvis innebære at offentlig kulturstøtte på populærmusikkområdet innrettes mot kunstnerne selv – ikke apparatet rundt dem. Vi ser dernest ingen grunn til at kunstnere på populærmusikkområdet skal behandles annerledes enn andre utøvere og opphavsmenn ved en kvalitetsbedømming. Stipendkomiteene for henholdsvis populærkomponister og musikere/sangere/dirigenter har anerkjent kompetanse til å foreta slik bedømming.

De statlige arbeidsstipendene for kunstnere har vist seg å være et svært verdifullt virkemiddel i den offentlige kunstnerpolitikken. Denne ordningen må etter MFOs mening bygges radikalt ut slik at den i langt større grad fanger opp de verdifulle strømninger som gjennom den årlige søknadsmassen er dokumentert innenfor alle sjangre i det profesjonelle musikklivet.

Det har vært gjort en rekke forsøk på å sondre mellom «den absolutte kunst» og mer markedsrettet atferd i musikklivet. At populærmusikken står i kunstnerisk gjeld til undergrunnsmiljøene, er i en slik sammenheng en like gyldig påstand som at undergrunnsmiljøene står i gjeld til hverandre. De tradisjonelle grensene mellom jazz, samtidsmusikk, folkemusikk, rock og pop er i mange tilfeller i ferd med å viskes ut, rett og slett fordi mange komponister og utøvere finner slike sjangeroverskridelser naturlige og nødvendige. MFO finner under enhver omstendighet at denne type sondringsforsøk er lite fruktbare så lenge utelukkende kvalitet skal legges til grunn. Hvilken utbredelse et musikalsk produkt oppnår på kort sikt, sier trolig mer om hvilket markedsføringsbudsjett som er stilt til rådighet, enn om produktets kunstneriske egenverdi.

På populærmusikkens område oppstår brytningspunktet mellom kunst og marked gjerne svært tidlig i kunstnerens karriere. Det kan neppe med gyldighet hevdes at utøvere og opphavsmenn på populærmusikkområdet når sitt optimale kunstneriske nivå i langt yngre alder enn utøvere og opphavsmenn innenfor andre sjangre. Videre ligger det – som rapporten påpeker – slett ingen automatikk i at et kommersielt gjennombrudd medfører alminnelig materiell velstand for artisten. Tvert imot er det nok slik at mang en karriere innenfor populærmusikken avbrytes uten at det er kunstnerisk betinget – eller for den saks skyld forståelig for publikum eller media. Årsaken til slike karriereavbrudd bør søkes i en kombinasjon av kunstnerens rammevilkår og bransjens avtaleforhold. Dette alene taler for en utbygging av de statlige arbeidsstipendene.

Vi var på forhånd godt kjent med de nedslående fakta som rapporten avdekker og kommenterer når det gjelder utøverens økonomiske utbytte som følge av en – etter norske forhold – kommersiell suksess. MFO vil understreke at kunstnerens anerkjennelse i markedet ikke skal utelukke vedkommende fra å nyte godt av kunstner- og kulturpolitiske virkemidler, dersom en kvalitetsvurdering tilsier at slik støtte bør ytes. Kulturdepartementets forskrift av 16. september 1998 om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere uttrykker faktisk det samme; at bare «kunstnerisk aktivitet og kvalitet» skal vektlegges ved tildeling.

MFO vil samtidig advare mot Regjeringens foreslåtte kutt i garantiinntektsordningen for kunstnere. All vår erfaring tilsier tvert imot at også denne ordningen bør bygges ut innenfor musikkområdet.

Rådgivning til kunstnere under etablering – kollektive vederlagsordninger

– Alle gitarer som selges i Norge skulle vært utstyrt med en advarsel, utbrøt et av MFOs medlemmer i en pause under en rettssak hvor vedkommende var part. Han siktet naturligvis til veiledning som han ville hatt bruk for i forbindelse med at hans kunstneriske karriere – i ung alder – ble interessant for markedet. For enhver utøvende kunstner vil et tilbud om f.eks. platekontrakt innebære en form for anerkjennelse som ikke uten videre kaller på motforestillinger. Dette er neppe forunderlig. Problemet er at mangelen på motforestillinger fra kunstnerens side kanskje først og fremst gjelder kontraktens ordlyd, og at kunstneren på dette tidspunktet ikke er kjent med at det finnes tilbud om veiledning i slike spørsmål.

De fleste utøverorganisasjoner gir idag et slikt tilbud som musikeren ovenfor etterlyste. Imidlertid er tilbudet på langt nær er godt nok kjent i målgruppa. Kollektive vederlagsordninger bør gjennom organisasjonene hjelpe stadig nye kull av utøvere til å forstå rekkevidden av – og kreve endringer i – avtaler de får seg forelagt i markedet. Dette er særlig viktig på populærmusikkområdet, hvor de aktuelle kunstnerne ofte er svært unge, og hvor avtalemotparten gjerne besitter tung juridisk kompetanse. Det organiserte opplærings- og utdanningstilbudet på populærmusikkområdet står idag – som rapporten påpeker – langt tilbake å ønske, og organisasjonene mangler dermed en viktig kanal for å nå fram til målgruppa.

Man må her altså ta i betraktning at på knapt noe annet område i næringslivet er styrkeforholdet mellom avtalepartene såvidt grunnleggende ubalansert som i underholdningsbransjen.

MFO mener at rådgivningstilbudet til musikere under etablering best ivaretas av de profesjonelle musikernes organisasjoner, og at den enkelte kunstners betalingsevne ikke skal avgjøre kvaliteten på tilbudet.

Om fordeling av støttemidler til fellesprosjekter

Når det ytes offentlige tilskudd til samarbeidsprosjekter mellom en artist og f.eks. et plateselskap anbefaler MFO at det stilles krav om at ikke bare prosjektets budsjett, men også partenes innbyrdes risikofordeling (platekontrakten) må gjøres kjent for tilskuddsyteren. Dette gjelder f.eks. ved søknad om tilskudd til fonogram- eller videogramproduksjoner hvor plateselskap og artist på forhånd er blitt enige om felles finansiering av den aktuelle produksjonen. Dersom risikofordelingen f.eks. er 50/50 (slik det er beskrevet i rapporten på side 338), og tilskuddsyter i henhold til sine statutter bare kan behandle søknad om støtte fra én av partene til ett og samme prosjekt, vil det være rimelig at partenes risikofordeling gjenspeiles i utbetalingen. Tilsvarende gjelder selvsagt i tilfeller hvor artisten i henhold til avtale med selskapet bærer den overveiende risiko for prosjektet, og hvor plateselskapet fremmer søknad om offentlig støtte til prosjektet – med eller uten artistens vitende.

På bakgrunn av redaktør Gripsruds bemerkning i forordet om at tidsrammen for arbeidet har vært «på grensen til det umulige» forventer MFO at forskernes anbefalinger om videre utredning av området blir tatt til følge.

Med vennlig hilsen
Musikernes fellesorganisasjon
Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Arnfinn Bjerkestrand
Forbundsleder

Trond Brandal